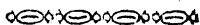

A'
TSÁSZÁRI ÉS KIRÁLYI FELSÉG'
 ENGEDELMÉVEL.

Nro 33.

Költ Bétsben, Mind Szent Havának (Octóbernek)
 23-dik napján 1798-dik Elztendőbenn.

Rastadt-bann a' Német Deputátzió,
 Oct. 11-dik napján vokolt a' Fr. Köve-
 teknek utólsó Írására: 's a' vokok abban
 egygyeztek meg: hogy a' Fr. Követek ál-
 tal most utólszor is nyilatkoztatott kíván-
 ságoknak egy része olyan, melyre a' N.
 Deputátzió reá nem állhat; más része pe-
 dig olyan, hogy az arról való értekezés-
 be még tsak belé sem botsátkozhatik. Az
 első rendbéli kívánságok közzül való p. o.
 hogy a' mely Erőssegeket fogna ezentúl

L 1

építtetni a' Német Birodalom; azok, 3 ezer ölnyre essenek a' Rajnától; a' másik rendbéliék között való pedig, Frickthalnak a' Fr. Respublikához való által-botsátása.

Arról a' Fr. Hajósseregofztályról, mely, Breszt alól indult vala ki Sept. 16-dikán Irlandia felé, oly Tudósítás érkezett Londonba Oct. 5-dik napján: hogy meg-értvén Az, egy Ángl. Hajósseregnek utánna lett eredesét, vízfőzra indult Irlandiától, és mivel hallotta, hogy már Breszt ismét be van kerítve az Ánglusok által: a' l' Orientali Kikötőhelybe vette be magát.

Konstántinápolybann, a' Fr. Követ' szállásának meg-vizsgálására ki-rendelt Biztosai a' Török Udvarnak, 37 ágyút találtnak ott, sok fegyverrel és mindenféle munitzióval egyetemben.

Párisbann Oct. 8-dikán estve, 300 Katonáknak való Legényeket szorított ki egy tsomó Katonaság a' Vaudevillei Teátrumból: de mintegy százat el szalasztott az útfázann belőlök.

Pasmann Oglu ellen, láttatott eleinten a' szerentse kedvezni Sept. 25 dikén a' Török Seregnek, de későbbenn, tsak ugyan Passmann mellé állott, ki is valamint maszszor: úgy ez úttal is meg-tudván előre az ellene erányzott meg-támadást: mínákat készítettett Vidin falaihoz közel, mellye-

ket, mikor rájok jött volna 'ázokra a' Török Sereg, fel-vettetett, 's mód nélkü nagy pufztulást és rémülést okozott a' nevezett Seregbenn. Tsak a' halva maradtak' száma is rá ment tudnillik mintegy két ezerre.

A' Londoni Dámák, Nelson győzedelme' tiszteletére, Egyiptomi öltözetet és krokodilus formájú főekességet kezdenek viselni.

Nelson Tudósításával Octób. 2 dikánn érkezett Kapitány *Capel* Londonba, a' hol leg ottan ágyú durrogások hirdették ki azt a' ditső győzedelmet, a' melynek értéséből származott köz-örvendezést, estvére minden házak, pompás ki-világosítással is tündököltettek.

Ezen tárgyról, valamint a' Királyi Katonaságnak Irlandiai újabb győzedelmeiről, a' jövő postánn bővebben fogunk írni.

Olasz Ország.

Turinbann, az őrizetenn lévő Fr. Katonaság miatt, új zenebona ütötte ki magát. Két ittas Frantz. Katona, Sept. 29-dikénn, a' Susina kapu előtt lévén, a' hol sétáló Személyek is sokann vóltanak, ki vonta fegyverét, és magát mind kettő illetlenülül viselte. Az, akkor a' kapunál őrizetenn lévő Pedemontanus Tiszt, hogy minden rendeletlenséget el háríthasson: igye-

kezett őket, reá beszélni, hogy engedjék meg magokat 4 Pedemontánus Katona által a' Várba kísértetni; hanem más két Frantzia Katona, azon szempillantatbann ott teremvén, ajánlotta magát, hogy ezen két Pajtássát haza fogja kísérni. Az újjágonn kapó Nép közzül sokan utánnok mentek. Az, akkor a' belső kapunál őrizetenn volt, mintegy 15, vagy 20 Frantzia Katonaság, látván a' sok népet a' Katonák után, még tsak meg se' nézvén jó formánn, mi történik, tüzet adott a' nép közzé, mely által hármann, vagy négyen meg sebesedtenek. Ezenn a' Nép neki mérges dven, bé rohant a' Városba, és minden Frantziával, a' kit tsak magánosan kapott, keményen bánt.

Hanem Gróf Rével, a' Király' parancsolatjára, minden további rendeletlenségeknek meg gátlására, mindjárt minden eszközöket elő vett. A' Fr. Követ' házat őrizet alá vétette, minden Quartélyokat bé záratott, és a' Városbann még szerte széllyel találtatható Frantziákat a' Tisztek által fel kerestette és haza kísértette őket. Tsak hamar, helyre is állott a' tsendesség. Azután Fr. Brigádiros Quister, egynehány Tisztekkel egyetembenn, szorgalmasan utánna járt, hogy a' zenebona okát ki nyomozhassa, melynek is végre hajtása után, Bizonyosság levelet adott arról, hogy tsak a'

Frantzia Katonák adtak tüzet, és az által szolgáltatott alkalmatosságot a' fel-lázadásra.

Igy adatik ez a' történet a' Turini Újságban elő; hanem más Újság-Levelek azt állítják: hogy a' Turini nép bé akart rontani a' Várba. Úgy látszik, hogy a' Frantziák azon célból igyekeznek a' zenebona szikráját szüntelen élelteni: hogy majd alkalmatosság adódván, a' had kiütésének vethessenek valamit okául.

A' Cisálpína Respublika' Kaszsjájának, mostani mibenn léte, így adódik elő: Azt a' feltételt, hogy az egész Cisalpina Respublikában a' Házi-malmokra vetett adót el kellene törteni, a' leg nagyobb sebességgel el végezte az Ifjak Tanáttsa. Hanem midőn ez a' végezés a' Vének Tanáttsa elébe jutott, Ez, a' leg nagyobb vígyázással egy Kommiszfziót rendelt ki azon dolognak figyelmetesebb meg vizsgálására. A' Kommiszfzió, a' Végre hajtó Tanátstól, ez eránt tudósítást és ítéletet kívánt; és ez által azt a' rettenetes dolgot fedezte fel: hogy ha minden mostani valóságos, és még előre el látható pénzbeli jövedelmei a' Respublikának egygyüvé számláltatnak is: még is a' hetedik esztendőre, (számlálván t. i. 1798 Sept. 22-dikétől, 1799. Sept. 22-dikéig) 10 Millióval haladja meg a' költség a' jövedelmet.

Melyről is Formigini ez alkalmatossággal, ezen laistromot készíttette, mely a' Gyűlés parantsolatjára ki nyomtatódott.

Jövedelem. A' rendes Adó tefz 20,106,040 livrát; a' vámból, és harminzadokból béjő 10,400,000; a' sóból 7,004,940; a' Dohányból 3.288,000; a' lifztre, borra, és más effélékre vetett adó 5,900,000; a' Lotteriából jő bé 780,000 livra; a' Stempelés papirosból 2,000,000; a' posta által nyert hafzon 800,000; az árendából jő bé 1,09,000; az Inas tartásért adandó Taxa 150.000 livra; a' kereskedésbenn forgó posztókra vetett Taxa 3.000,000; a' marháktól adandó 500,000; az ingó bingó jófzágoktól 2,000,000; a' Hazájokon kívül lévőkre van vetve 2000,000; a' kézi-mesterségekre 2,000,000; az Idegenek' számára készítendő p. szfzusokra 1,000,000; az égett-borra 's más effélékre 1,000,000; a' mezei mulató-házakra 200,000; a' Hollandiai vagy Angliai szeren-se-játékokra 3,000,000, a' költségekből meg lehet gazdálkodni 8,000,000t. Mind öfzfze tefz ez, 74,223,980.

Költség: a' fegyverbenn álló hadi erőre kell 21.707,100 livra; Frantzia Ország-nak adódik 23,250,000; a' Direktóriumra és az a' mellett lévő kisebb Tifztekre fordítódik 402,700; a' Törvényhozó gyűlésre 1,578,000; hat Ministerre, 's azok' Kantzelláriájira 1,181,200; a' külső Hatalmaságoknál lévő Követekre 740,000; a' Tör-

vényszékekre 3,735,000; Tömlőtzőkre és Fogházakra 972,500; a' Respublika' Országjaira és a' Municipálításokra 3,800,000; Penziókra 800,000; a' számtartóságra 600 ezer; a' Számvevőknek, és az ott lévő Alsóbb Tiszteknek 400,000; az Archivumokra 2,000,000; a' közönséges Tanításra 3 000,000; a' közönséges öröm napokra 300,000; a' közönséges Kaszlya' szolgálatjára, 3,766,000; az adósságokra adandó interes 9,066,000; a' költsönöző Ambrosiusnak 886,967; a' Politzájra 2,000,000; a' Törvényhozó-gyűlés' őrző Katonáira 360,000; Fr. Orzágnak az ágyúkért való adósság 3,422,915; rendkívül való költségek 3,000,000; mind özsze 87,008,388.

A' leg közelebb bé-álló esztendőre meg kívántató költség' summája, megyen 29 millió rforintra. Rettenetes nagy tereh egy már annyira ki fogyott Tartományra, melynek 3 millió Lakosságánál több nintsen.

Frantzia-Országi Tudósítások.

Alig kezdődének el a' békességes alkudozások Portugalliával, 's azonnal félbe-szakadtak. Melyről is a' Redacteur (Direktóriális Újság) e' következő Tudósítást közli:

„A' Direktórium el fogadta Portugalliának azonn ajánlását, hogy Ez, a' Mádriti Udvar' közbenjárásával a' békességes alkudozásokat meg-újjíthassa: de meg-győ-

zettetvén a' Direktórium arról, hogy azon
 célra el múlhatatlanúl meg-kívántatik, hogy
 más fundamentomok vétetessenek most fel,
 mint a' melyek fel vétettek a' Respublika 5-
 dik esztendejében, Thermid. 23-dik nap-
 jánn kezdett alkudozások fundamentomául,
 melyeket jóvá hagyni Portugallia akkor
 nem akart; most tehát a' Direktórium a'
 maga vélekedését az eránt, a' Spanyol Or-
 szági Követnek ekképpen adta értesére:
 „Midőn a' Direktórium Norunha Úrnak
 paszszust adattatott; meg mondotta eleve,
 hogy annak csak úgy vegye hasznát Norunha
 Úr; ha ő oly telyes hatalommal leszen fel
 ruházva, hogy a' Frantzia Kormányfiek
 által fel tettettett fundamentomok szeréat
 folytathatja, a' békességes alkudozásokat,
 és végre is hajthatja,

„Azon fundamentomok valának ezek;
 „hogy a' Respublikának Gūyanábann na-
 gyobb határ engedtessek; hogy azon bajók
 száma, mellyeknek a' Portugalliai Kikötő-
 helyekbe bé menetel engedtetett az első
 alkudozások szerént, most kevesebbre té-
 tetődjen; hogy a' Frantzia posztók bé vi-
 tele Portugalliába, meg engedtetődjön; vé-
 gezetre, hogy a' Király Ő Felsége a' hadi
 költségek meg fordítására nagyobb summát
 fizessen. — Azt mondják, hogy Norunha
 Úr Párisba érkezvén tőle a' külső dolgok-
 ra ügyelő Minister kívánta meg tudni, mi-
 nemű hatalommal légyen fel ruházva, ha-

nem Ez azt mondotta: hogy a' békességes alkudozásokbann Ő tsak egy lépést se' tehet a' Portugalliai Udvar híre nélkül, és hogy ő néki nints is telyes hatalma, az ő elébe adatott fundamentomok szerént alkudozni a' békesség dolgábann, és azok szerént valamit végezni. E' szerént a' Direktórium azt gondolta, hogy mit használna olyan dologbann Konferentziákat kezdeni, melynek nem lehet végét várni; és Norunha Úrnak az ő viszsza térésére meg kívántató Pafszust ki adatta: "Ki is Októb. 5-dikénn Páris- ból viszsza is tért.

A' Turinbann esett utóbbi Történeteket, a' Direktórium nem jó néven vette, a' honnan, a' mint hirtelik, az ott őrizetenn lévő Fr. Katonaság Kommendánsát Generális Menárdot, több más Tisztekkel egyetembenn, hivataljokból ki rakta; és Gen. Brünenek meg parantsolta, hogy az egészsz őrizeten lévő Katonaságot változtassa meg, 's magát is a' mint látszik a' Fr. Követet, Polgár Guinguenét viszsza hívta, kinek is helyébe Polgár Eymart nevezte, ki is már Párisból útnak is indúlt.

A' Batáviai Respublikához Követnek, Polgár Roberjót helyebe (ki is most a' Rastadti Gyűlésnél, egygyik telyes hatalmú Frantzia Biztos) Polgár Lombárd nevezte.ett. A' honnan úgy látszik, hogy Roberjotnak Rastadtbann való maradása, még soká fog tartani.

A' Tulonból érkezett Tudósítások szerint, a' leg közelebb onnan ki indúlt kis Hajóssereget, mely Venetziai, és szállító hajókból állott, melyekenn eleség és Katonák, voltak, egy ifzonyú Tengeri háború széllyel Szórta egymástól, az eleséget szállító hajók a' Hieri Szigetekhez vilzfza tértenek, hanem a' hadi hajókról, és azokról, melyekenn a' Katonaság volt, mind addig semmi hír nem érkezett. Azt hiszi ki ki, hogy az a' maga útját tovább folytatta, és hogy ez a' kis Hajóssereg, Korfzika, vagy Málta felé rendeltetett.

A' Mársziliai tengeri Kommisszárius jutalmát tett fel a' Kereskedőknek, kik Máltába eleséget fognak szállítani.

A' Revolútzio' kezdetétől (1789. Júl. 14-dikétől) fogva a' Frantzia Orszagból ki-költözködöttekről Világ elébe nem rég botsátott kis munkátskából ezen laistromát lehet látni a' Kiköltöztetteknek. Mind özsze költöztenek ki 124 ezerenn, kik között 9000 Nemes Aszfizonyságok, 19,922 Nemes Férjfiak 28000 Barátok és Papok, 404 Parlamentom' Tagjai, 8492 Nemes Katonák, 9933 Földes Urak, 2867 Törvénytudó Böltsek; 230 Bankírok 7800 Kalmárok, 323 Notáriusok!, 528 Orvosok, 540 Seborvosok, 3268 Parasztok, 2000 Nemes Tengeri-Katonák, 22,729 mesteremberek, 2800 Inasok és Szolgálók, 3000

mesteremberek feleségei, 3093 Fiú és Leány-gyermekek, 4428 Apátzak.

Portugallia.

A' melv kereskedő Hajóssereg Ámerikából az úgy nevezett Mind Szent-Tenger-öbölből várattatott, szerentsésenn el érkezett a' Tágusra, Sept. 19-dik napján, mind öszve 127 hajó, 's már régtől fogva nem is érkezett Portugalliába oly gazdag Hajóssereg mint ez. Mind öszve 150 millió livránál többre betsüllik a' rajtok lévő portékát, oda gondolván a' még pénzé nem vertt aranyat, gyémántot, és drága köveket, melyeket ezen hajókonn hoztak. Ezenkívül hoztak 46,000 hordót, tele tzuokkal, és 60,000 bál Brazíliai dohányt, iszonyú nagy rakás festő fát, és más Ámerikai terméseket.

Spanyol-Országi Tudósítások.

A' Király Ő Felsége, nem halaszthatván tovább, hogy az Orosz Császárnak a' Trónusra lett lépésén való örömét, ki ne jelentse és szerensét ne kívánjon néki az uralkodáshoz, meg határozta: hogy azon végből Duque del Parquet mint rendkívül való, és telyes hatalmú Követet, a' Pétersburgi Udvarhoz el fogja küldeni, a' hová is az említett Követnek minél előbb el kell indulni. És hogy azzal is nagyobb neve legyen, 's egyszersmind hiv izolatjának is.

jutalmát végye: a' Király a' maga seregénél ezen Követet Generál Lieutenátnak nevezte.

Pruszsia.

A' mostani Pruszsus Királynak különös gondja vagyon, a' Köznép' jó nevelésére szükséges Oskoláknak, Tartománnyai-bann lejendő fel-állíttatására. Ezen tárgyra nézve így írt Massow Státus Minister-hez: „Tudva vagyon Kegyelmed előtt, hogy én az Oskolákat úgy nézem, mint olyan Tárgyat, mely minden én figyelme-tességemet és gondoskodásomat meg-ér-demli. A' nevelés, és oktatás, formálják az embert, és a' Polgárt, mind kettő az Oskolákra bízattatott, leg alább rendszere-nt, úgy hogy azoknak a' d Státus boldogságára való bé-folyása, igen nyomos tárgy. Eddig is tudva vólt az: még is tsak nem egyedül, az úgy neveztetett tudós Oskolákra vólt minden gond fordítva, mellyet sokkal inkább, a' Polgári, és Falusi Oskolákra kell vala fordítani, mind azért, mivel sokkal is nagyobb azoknak száma, kik azoknak hasznát veszik, mind azért, mivel eddig, ki-vévén némely egy-gyes tárgyak eránt való próbatételeket, semmit egyebet azoknak boldogulására nem mozdítottanak. Ideje hát már végtére, a' Polgárok, és Parasztok gyermekei-nek helyes oktatásáról, és neveléséről gon-

dolzkodni. Ezen Matériákról azért, először is, a' célhoz illendő, könnyű érthetőségi Oskolai Könyveknek ki-dolgozásáról, az utánn pedig jó Tanítókról (kik Semináriumokbann készülnek) kell gondoskodni, annakutánna az Oskolák' mostani állapotjának kell végire járni, és azoknak Reformációjának útját és módját kell ki-keresni. Nem kell el felejtkezni itt arról, hogy sok, most úgy nevezetett tudós Oskolákat, minthogy igen szer felett vagynak, és tzéllal ellenkezőleg is van benne a' rendtartás: tsupa Polgári Oskolákká szükség tenni. Annakutánna, az eddig volt Fundusát ezenn Oskoláknak, kell meg-visgálni majd az ezutánn meg-kívántató költségeit és a' mint el lehet gondolni, ha az eddig volt Fundus arra elégséges nem lenne, annak ki-pótolására, újj forrásokat kell ki-keresni. Példának okáért a' tanításért bé jövő pénzt, a' Földes Uraságok és a' Kamara, meg-határozott summával pótolván, végezetre a' Státusnak kell elő állani, és Ez, a' mennyire tsak a' környülállások meg-engedik a' fogyatkozást ki-pótolni tartozik 's a' t.

Magyar Ország.

A' múltt postánn közlött Tátrallyai Levél folytatása:

A'tudós és buzgó hazafiságú Szerző, ezen Könyvének 11 részeibenn, Hazánknek a'

kereskedésre és munkás iparkodásra nézve még tökéletlen állapotját, rövideden ugyan, de szembetűnő színekkel rajzolja le, annak okait elő adja, és annak gyógyítására buzdít, 's útát mutat. Felyülírásai ezen munka' tizenegy részein-k következők: Caput I. Hungariae Status naturalis. Caput II. — Oeconomia. III. — Opificia, Manufacturae, Fabricae. IV. — Commmercium. V. — Bilanx Commercialis. VI. — Systema tricesimale. VII. Relatio Hungariae ad Diones Germanico-Austriacas. VIII. Viae et Navigatio. IX. Commmercium Hungariae septentrionale. X. Theoremata quaedam oeconomiae politicae. XI. Duae Repraesentationes Incl. Comitatus Scepusiensi relate ad Commmercium exhibitae. — Ezenn Könyvet meg lehet szerezni Pesten Kilian Könyvárosnál, azon kívül Pozsonba, Sopronba, Győrré, Gömör Vármegyébe, Kassára, és Debretzenbe is küldettek nyomtatmányok. Az árra egy Darabnak író papirosson 30 xr."

„Észtendők igen bőv és aldott vólt az idén a' Szepességben. Ember, vadállat, marha, ízéna, gabona, len, káposzta, 's minden egyéb, a' mi szokott a' Szepességben teremni. ebben az esztendőben bőven termett. Még medvék, havasi bakok (Marmota alpina) 's havasi hörtsökök (Ibices) Tátra hegyeinknek fő Lakossai is

többen látszattak az idénn mint egyébkor. Hegyallyai szölleinkről is, Zemplén Vármegyéből Vintzellérjeink jó reménységet nyújtanak Leveleikbenn, de ez a' reménység gyakrann meg - szokott tsalattatni. A' téi, a' szomszéd Táttra hegyünkön már 26 Augustusbann kezdődött: mivel már akkor tájbann ez az 1200 ölnyi-magasságú hegy, hójval vastagonn bé borítottatott: de itt alatt a' Poprád-völgyében, szokása ellen még nagyon kedvez a' Szepesi ég, az újj vetések gyönyörűen ki kelhettek, 's tsak imitt amott fűjtik még a' házakat. Ámbár pedig, ha a' pénzt ki-vevesszük, minden egyeb nagy bővségbenn vagyon nálunk, még is oly okos. jó, 's áldássokkal élni tudó Gazdák a' Szepesiek, hogy itt, a' hol a' Vármegyénkbenn fő héti Vásárok szoktak esni: most is mindenféle gabona jó betses árron kél el, t. i. a' búzának Pozsonyi mérője 40 garason; a' rozs 30 garasonn; az árpa 25 garasonn; a' zab 17 's 20 garasonn."

Ramatól (Tót Országban, Szerem Vármegyében fekszik) Oct. 4-dikénn: — „A' napokbann, mesterséges tüzzel akartak itt egy inneplést annál fényesebbé tenni. A' mely kotsiban ült a' Plébánus és az Oskolamester: abban töltött mozsár-ágyúk, és rakéták (lidértzek) vóltak. A' Kotsiból, egy meg gyújtott rakétát vetettek fel: de szarcusztlenül; mert a' rakéta vízfzapat-

tant (szökött), 's attól tüzet kaptak a' többi rakéták is, 's jó mezfze vetődött ki a' kotsiból mind' a' Plébánus, mind az Oskolamester is, kik imitt amott megégették a' testeket, egyéb bajok nem esett. Még a' Seborvos' keze alatt vagynak."

Béts.

Ö Felsége méltóztatott meg parantsolni: hogy ennekutánna, minden külömbiség nélkül, senki, semminémű írást, az Országonn kívül, ki ne nyomtattasson, míg azt elsőben, Hazabéli Könyvvisgáló elébe nem terjesztette, és az, a' Könyv ki nyomtattathatását meg nem engedte. Bétsbenn. Októb. 13. dikánn 1798-bann.

*

*

Híradás.

Ketskeméth Várossának Ser-Háza, e' folyó 1789-dik Esztendei Nóvember Hónapnak 25 dik napján, ugyan ott esendő Katalin Vásár alkalmatosságával, Arendába leendő kiadás végett, licitálta ni fog, melly Serházban találtatik, a' Serfőző és Cseledjet számára négy szoba, egy konyha, egy kamara avagy Speiz két jó pintze hozzá tartozandó ser hordókkal, két csiráztató, egy rézből készítettett szárító. Gabona-tartásra készítettett és két Ofztályban lévő padlás, mellyen sok ezer mérő szalad, és gabona meg fér, pálinka-ház három kazánnyal, két Istálló, egy szin és egy jég vere n ismét egy száraz malom, hozzá ragasztott egy szoba, és Konyhával. Az árendás esztendők pedig kezdődnek 1799 dia esztendei Sz. György napkor,